

naročniki so imeli naročnino znižano. Ta pa je založniku vsekala še drugo škodo. Ti naročniki so imeli ta bene, da so dobivali knjige vse po eni ceni, četudi so bile nekatere debelejša. Kako so bili ti naročniki sigurni plačniki, bi nam založnik sam najbolje vedel povedati. Torej naročnikov za znižano ceno nikdar več za to podjetje. Poprej sem rekel, da bi naj bil izvod po 24 h. Uredniku pa ni vselej mogoče prirediti gradiva za ravno toliko pol. Zato mora biti časih knjiga nekoliko debelejša, zato naj bo tudi za dva, štiri ali več vinarjev dražja. Kadar je, recimo, gradiva za dva snopiča (postavim daljša povest), naj se izda knjiga tudi v dveh zvezkih. Tu je treba stroge natančnosti založnikove, zakaj danes je papir in tiskarsko delo dražje, zato naj se po debelosti knjige poviša cena. Pozneje, ko bi bilo podjetje na trdnem temelju, potem bi bila cena zvezkom vsem enaka, če bi bili tudi nekoliko debelejši.

Da bi se Knjižnica gmotno boljše podprla, se je vzpodbujalo, da naj se vsaka šola naroči od vsakega, enega in istega zvezka po toliko izvodov, kolikor ima šola naročnikov. Jaz sem odločno proti temu! Saj vsakdo ve, da učenci hitro čitajo posebno nanovo došle knjige ter si je od šole izposojene potem med seboj izposojujejo. Knjige so prebrane hitro, in potem jih nevoljni odpravijo. Bolje je, da se take knjige pozneje ponaročujejo, ko so poprejšnje že defektne in raztrgane. Učencem se zbuja zanimanje le z novimi knjigami in to je povse naravno, saj taki smo tudi mi dorasli. Pošli izvod pa se naj le taki ponatiskujejo, ki so postali priljubljeni med otroci in preprostim ljudstvom.

4. Knjižnica je bila brez reklamnne oblike.

Kaj hočeš zopet s tem reči?

Dragi tovariš, vstopiva se v mestu ali trgu v nedeljo pred knjigarno ali pred prodajalnico kakega knjigovezca, ki prodaja knjige za preprosto ljudstvo! — Tu stoji mož, napolglasno čita naslove v izložbi razpostavljenih knjižic. Tu se mu ustavi beseda, potem čita še enkrat; naslov zveni tako mično, priključivo ter mu obeta veliko. Tam pa zopet vidi knjižico, ki ima naslovno sliko s kričečimi barvami: ali te osebe, kako živo so nastopile, kako živo govore. Ogledovalec poseže v žep potegne pergamenček (novčarko), pogleda še enkrat ceno na knjižicah, prešteva nekaj časa drobšč in vstopi v prodajalnico in glej, zadovoljen ti stopi ven, in mi dobremu možu želimo najboljšo zabavo s kupljenima knjižicama.

Kako pa je z našo Knjižnico? — Knjižgotržec jo izloži in na zunanji strani je čitati: „Knjiga 25. 1. pros. 1902. Knjižnica za mladino. Urejuje Engelbert Gangl. Izhaja vsake tri mesece.“ — Ako pa jo izloži odprto, tedaj se na prvi strani zve že nekoliko več: Knjižnica za mladino. Urejuje Engelbert Gangl, učitelj v Ljubljani. „Knjiga 25. Izhaja vsake tri mesece. Vseletna naročnina K 3.20.“ Hm, si misli preprosti ogledovalec pri zadnjih besedah: Dragá knjiga. Potem jo ogleduje, kako je neki debela za to ceno, preprosti človek misli namah, da je to cena samo za to knjigo. Tam na tretji strani kje se šele čita naslov: Pesmi Marice Strnadove. Če bi pa hotel trgovec naznaniti tudi tiskano ceno, potem bi moral knjigo na trebuh obrniti, zakaj tam je šele na zadnji strani tiskana cena: 1 K ali 2 K itd.

Kdo se ne spominja izmed starejših tovarišev one dobe „Indijanskih povesti“. Nu, tu je bila naša otroškim očem pri knjigo-tržcu. S kako demonsko silo so vplivale te kričeče na-lovne slike. Nisi se mogel ubraniti in kupil si knjižico zdaj za 12, 14 ali 20 kr. Imeli smo celo dva tovariša, ki sta si ustanovila kar akcijsko podjetje. Izposojevala sta te indijanske povesti za vsako knjižico 1 kr. Ko sta po krajcarjih nabrala vsoto za novo knjigo, sta jo kupila, prečitala najprvo sama, potem pa zopet izposojevala za krajcarje. Nabavila sta si na ta način precejšnje število teh „Indijancev“.

Kaj lahko posnamemo iz tega v prid naši Knjižnici?

Ta stereotipni, z velikimi črkami tiskani naslov: Knjižnica za mladino ni nikakor vabljiv za preprostega človeka, posebej ker je z vedno istimi črkami, z istim papirjem z isto risbo in barvo. Ta misli, da je to samoista knjiga in uobena drugačna. Vz-mimo pa tudi izobraževca, ki je svojemu otroku kupil zvezek,

ki ni ugajal ne temu in očetovemu okusu, ne bo zopet brž posegel po Knjižnici za mladino. Ali naj res mislimo, da bodo ljudje zato kupovali te knjige, ker jih izdaja „Knjižnica za mladino“? Vsakdo, ki dandanes kaj prodaja, se poslužuje reklamne oblike. Poglejmo le inserate po dnevnikih in naslove knjig pisateljev in pesnikov novejša dobe! Kako so ti izbrani in mikavni!

Torej pri naši Knjižnici naj bo naslov one povesti, ki je največja v knjigi, ali pa zbirka pesmi, z velikimi črkami tiskana, a „Knjižnica za mladino“, ta naslov naj bo spodaj z majhnimi črkami. — Nihče namreč ne bo kupoval teh knjižic zaradi tega, ker se zbirka imenuje ravno „Knjižnica za mladino“.

Da bi že zdaj imela naša Knjižnica barvane naslovne slike, tega še ne moremo zahtevati, pač pa, da se papir naslovnih platnic vedno menjava. Ta papir naj bo živih barv z modernimi vinjetami in črkami ter dosti trden.

5. Knjižnica ni bila popularna.

Drugačne so zahteve do spisov za odrasle ljudi in drugačne za mladino. A moj nazor je, da bi se moralo vendar na to gledati, da bi ti mladinski spisi zanimali tudi širše občinstvo, ki se tudi nahaja v nekaki otroški dobi svojega duševnega obzorja. Najsi to stvar kdo misli tako ali tako, a mladinskim povestim ne bi smeli biti vedno le otroci glavni junaki, a odraslim naj bi pripadale samo postranske vloge. — V tem oziru bi se morala v mladinskih spisih vrstiti prijetna menjava. — Ali bi ne kazalo, da bi se tuptam priredil kak spis naših klasičnih pesnikov in pisateljev za mladino? — V nekem letniku „Zvončka“ so se priobčevala „Slovenske pravljice“. Taka snov zanima tudi odrasle ljudi, saj tako radi poslušajo istorije o zakletih gradovih, princesah, vitezhih itd.

Marsikaj bi se še dalo pisati o tej zadevi, pa govoril sem že itak dosti. Besede so mi rasle pod peresom. Tovariši in tovarišice, oglasite se še drugi! K dejanju pa preidimo takoj! Ivan Stukelj.

Košček k poizkusu ...

Zagovor.

Nisem mislil, da bo moj članek, ki sem ga spisal pred tremi leti in ki je dosedaj ležal v uredniškovni miznici, koga razburil. Pisal sem ga z dobro namero, in vendar se je dobil nekdo, ki odgovarja panj s pikrimi besedami. Ker je dostavek uredništva dokaj medel, in se mi zdi, kot bi ga bil ta odgovor prepričal, da moj nasvet ni bil umesten, naj podam nekoliko zagovora.*

Jaz nisem nikogar vodil na semenj, le nasvet sem dal tovarišem-samicem in vem, da so mi zanj hvaležni vsi tovariši, ki imajo hčere, in gotovo tudi najmanj 90 odstotkov učit. hčer. Če ni zadovoljna ona, ki je odgovor pisala, me ne briga, saj nje nisem nikomur ponujal. Rad bi jo pa videl ali vsaj vedel, koliko je stara. Dvojno je mogoče: ali je premlada, da bi mogla pojmiti vrednost mojega nasveta, ali pa je prestara, da bi mogel moj nasvet zanjo imeti kako praktično vrednost.

Da so moji nazori o ženski sreči zastareli? Nazor, da je ženski življenjski namen dobiti moža, ne bo nikdar zastarel, ker je utemeljen v naravi. O tem imam tudi bogato izkušnjo, ker hodim po svetu z odprtimi očmi. Premnogo poznam emancipirank, ki se jim na obrazu in v vsem vedenju pozna, da niso srečne.

Da ne morejo biti ženske samostojne in v dobrih službah, nisem trdil. Ali če pride prilika, dobiti moža, pusti vse in gre za njim. Tudi nisem pisal za take. Te so preskrbljene.

Drugače je z onimi, ki so ostale v domači hiši, bodisi da niso dobile službe, bodisi da so bile izrejene za gospodinjstvo. Za te velja moj nasvet.

Da bi se beda v našem stanu po izpolnjevanju mojega recepta povišala, dvomim. Beden bi bil le oni tovariš, ki bi dobil za ženo tako, ki bi ga ne umela.

Glede inserata mi sili v pero ostra beseda, pa jo rajši požrem, ker nečem, da bi ravno jaz rušil slogo med kolegi in kolegijami.

I. S.

*) Ne! Nas ni prepričal, ker imamo svoje prepiranje. Uredništvo.

Dvojna mera.

Trst, 16. februarja 1908.

V Škedenju pri Trstu je bila zasebna nemška ljudska šola, ki pa je sedaj podržavljena. Kako se je zgodilo to podržavljenje? Vlada je prevzela edinega učitelja te dvorazrednice v državno službo ter ga pustila v službovanje na zasebni šoli v Škedenju.

Tako skrbi vlada za Nemce v nemških kronovinah.

Temu podobno, a še bolj kričeč slučaj se pripravlja sedaj v Gorici. Profesor Alojzij Stockmair na državni gimnaziji v Gorici piše v „Grazer Tagblattu“ z dne 6. t. m., da prevzame država gorisko sulfersko šolo v svoje oskrbovanje, in sicer prevzame sedaj štiri učne osebe poleg onih dveh, ki jih je prevzela že l. 1902. Torej se je vlada odločila, da podari gorški nemški koloniji, ki šteje okroglo (rajši manj kot več) 2000 duš, kar šestrazredno ljudsko šolo!

Ako upoštevamo, da ima vladnica na učiteljsku v Gorici šest dekliških in osem deških razredov, ki so počenši od tretjega vsi popolnoma nemški — saj sta slovenščina in italijanščina le neobligatna učna predmeta — potem moramo naravnost strmeti nad krivičnostjo šolske uprave spričo dejstva, da v Trstu noče za tisoče slovenskega avtohtonnega prebivalstva preskrbeti niti enega samega razreda ljudske šole, da niti ne govorimo o višjih šolah!

Bavnotaka krivica se godi Slovincem v Gorici, kjer si morajo sami z lastnimi žrtvami zdrževati devetnajst razredov ljudske, oziroma meščanske šole, in to v državi, ki sprejema tudi slovenski davčni denar!

V Gorici prebiva le peščica priseljenih Nemcev, pa zdržuje vlada štirinajst razredov nemške vladnice na slovenskem, oziroma laškem učiteljsku, tako da mora vladniška učiteljica iz pedagoških in didaktičkih ozirov rabiti tudi slovensko ljudsko šolo v „Šolskem domu“, da praktično izobrazi učiteljske kandidatinje.

Ta skrb vlade za vzdrževanje nemštva v Gorici je v kričečem nasprotju z vladnim postopanjem na učiteljsku v Kopru. Za veljavno praktično izobrazbo učiteljskih kandidatov obstoji tu le enorazredna slovenska vladnica; za Hrvate pa, ki imajo v Kopru zadnja dva tečaja, ki jima je treba vladnice kakor ribi vode, sploh ni hrvaške vladnice, in sicer že od leta 1875!

Človek kar ne more pojmiti, da je taka brezprimerna pristranost sploh mogoča v pravni, redni in civilizovani državi! Tiste, ki so že siti, sijo vedno bolj; onim pa, ki so vsega lačni, ne dajo ničesar. Slovinci pa, ki so vedno in povsod od vlade zaničevani in tepeni, se kar tope samega patriotizma!

Važen odlok dež. šol. sveta v Gradcu.

Na prošnjo vodstva „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ objavljamo doslovno odlok dež. šol. sveta v Gradcu z dne 8. januarja t. l., poslan vsem okrajnim šolskim svetom:

Die Leitung des Verbandes der deutschen Lehrer und Lehrerinnen in Steiermark hat mit Eingabe de präs. 8. 12. 1907 eine Reihe von Wünschen gestellt, welche sich auf die Regelung der Stellung der Fachmänner im Lehramte in den Stadt- u. Bezirksschulräten beziehen. Unter den im Rahmen des bestehenden Schulaufsichtsgesetzes erfüllbaren Wünschen erscheint jedenfalls das Ersuchen begründet, daß das Schriftführeramt in den Bezirksschulratsitzungen nicht ausschließlich dem Fachmanne übertragen werde, weil demselben hiedurch die regelmäßige Teilnahme an den Verhandlungen einigermaßen erschwert wird.

Ebenso erscheinen die weiteren Begehren nicht unbegründet, die Fachmänner, wenn ihnen die Beamtshandlung der Schulversammlungen übertragen ist, hiebei nicht mit rein mechanischen Schreibebeiten zu überbürden, sowie den Fachmännern vor den bezüglichlichen Beratungen und Beschlüßfassungen im Plenum über Wunsch Einsichtnahme in die Besetzungsvorschläge und in die zur Verhandlung gelangenden Disziplinaruntersuchungsakten Einsicht zu gewähren.

Belangend die zwei erst erwähnten Petita werden die Bezirksschulräte angewiesen, eine Überbürdung des Fachmannes durch Schreibebeiten unbedingt

hintanzuhalten und rücksichtlich des Schriftführeramtes entweder einen entsprechenden Turnus unter den Mitgliedern des Bezirksschulrates eintreten zu lassen oder aber zu den Sitzungen einen geeigneten Schriftführer beizuziehen, was bei jenen Sitzungen, die am Amtssitze der Bezirkshauptmannschaften stattfinden, keinerlei Schwierigkeiten unterliegen kann.

Ebenso erscheint es am Platze, die Mitwirkung des Fachmannes in Schulversammlungen keinesfalls auf rein mechanische Schreibebeiten auszudehnen, letztere vielmehr einer dem Amte zur Verfügung stehenden Schreibkraft zu übertragen.

Hiebei wird auf die Bestimmungen zu § 70 der def. Sch. u. U. Ordnung der Durchführungsvorschrift vom 19. September 1907, Z. 3—4289/15 (lit. h), hingewiesen. Belangend endlich die Einsichtnahme in die Kompetenz- und Disziplinarakten wird bemerkt, daß es selbstverständlich nicht nur den Fachmännern, sondern allen Mitgliedern des Bezirksschulrates freisteht, in die fraglichen Akten Einsicht vor der Sitzung zu nehmen, daß es aber nicht tunlich erscheint, zu diesem Behufe die Akten an die einzelnen Mitglieder zuzusenden, resp. aus den Amte zu bringen.

Es wird sich daher empfehlen, den Mitgliedern des Bezirksschulrates vor der Sitzung bei Besetzungsvorschlägen in die vom Bezirksschulinspektor verfaßte Kompetenz-tabelle und bei Disziplinarakten in die vorbereiteten Referate Einsicht zu gewähren, da hiedurch eine rasche Information in relativ kurzer Zeit leicht möglich wird.

Es dürfte wohl kaum nötig sein, darauf hinzuweisen, daß die bezüglichlichen Mitteilungen an die Mitglieder des Bezirksschulrates selbstverständlich letztere zur genauen Beachtung des Amtsgeheimnisses und zwar jedermann gegenüber streng verpflichtet.

Der Vorsitzende:
Clary m. p.

Der Erlaß des Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 17. 10. 1874, Z. 623, trägt den Mitgliedern des Bezirksschulrates die Wahrung des Amtsgeheimnisses über die Sitzungen des Bezirksschulrates auf.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učit. društvo priredi v sredo, dne 26. februarja, ob osmih zvečer v restavraciji hotela „Južni kolodvor“ (A. Seidel) poučnnozabavni večer, ki bo pri njem predaval tov. L. Jelenc „O šolskohigijenskem kongresu in razstavi v Londonu“. Z ozirom na važno predavanje pričakuje odbor obilne udeležbe. Pa tudi stanovska zavest, ki nam jo je dandanes posebno potreba, nam veleva, da se družimo med sabo in oklepamo svojega društva. Razni neopravičeni ozirom morebitne mržnje naj izginejo iz naših vrst, kakor izgine nezdrava megla, ki so jo prodrli topli solnčni žarki. In kje se človek bolje počuti, kakor v družbi svojih stanovskih tovarišev in tovarišic? Zato na snidenje! Gosti nam bodo dobrodošli. Odbor.

Učiteljski krožek za Toplice in okolico pri Zagorju ob Savi je imel svoj prvi sestanek dne 13. februarja v Toplicah. Bil je dobro obiskan iz bližnje kranjske in štajerske sosesčine. Zborovanje je popolnil tudi okrajni šolski nadzornik g. Lj. Stiasny z zanimivim predavanjem o svojem potovanju v Skandinavijo. S skiptičnimi slikami nas je vodil med romantičnimi fjordi, smelimi vrhovi, vodopadi in splavi ledu ob prizoru polnočnega solca in čudne morske vožnje na skalnati Severni Rtič.

Predavanja se je udeležil tudi okrajni glavar g. V. Parma in več drugih prijateljev šolstva. Po predavanju so se tovariši in tovarišice zbrale pri g. Stepišniku ter je predlagalec krožka, tov. nadučitelj Kozjak, otvoril prijateljski razgovor o naših stanovskih težnjah.

Naš stan ne gine. Mirne Norvežane občudujemo, da sme pri njih samo oni v zakon stopiti, ki zna čitati iz sv. pisma. Ta zahteva izvira že iz 17. stoletja. Klevetniki šolstva pa še vedno nočejo razumeti, da bi vendar bilo kaj več vredno, da zna vsak kristjan svoj evangelijski brati, namesto da še marsikje živi za večnost v toliko praznih verah in vražah. Zato je pa dokaj vredno, da vztraja tudi v krožkih učiteljsko pri pomnožitvi sredstev za nadaljnjo izobrazbo naroda.

Dne 26. marca popoldne pridemo vsi na naslednji krožek v Izlakeh. —2—